

Ápolás, telepítés kora tavasszal

A tavaszi fogasolásnak, réti boronázásnak több szerepe is lehet. Elegyengeti a vakondtúrásokat a taposásból eredő felvágásokat.

Kifésüli a talajt

Ügyelnünk kell arra, hogy a talajra már csak akkor menjünk rá erőgépekkel, mikor nem okozunk rajta még több degradációs kárt. A túlzott talajtömörítéssel módosíthatjuk a gyeplételem-állományt is! Azok a fajok kerülnek előtérbe, melyek jobban tűrik a túlzott taposásból eredő károkat. Az angol perje (*Lolium perenne*) is ilyen. Az angol perje alfű, kisebb termést adó képességgel, mint egyéb rágást tűró, de szálfűünk (pl.: a magyar rozsnok, a réti csenkesz). Az angol perje laza bokrú alfű a gyeppgazdálkodás szempontjából rendkívül fontos növény, nagy agresszivitással, elnyomóképességgel. 3-4 év után azonban felritkulhat, zsombékosodhat. S ekkor, ha már nincsenek jelen az egyéb taracos, gyeppgazdálkodás szempontjából fontos alj- ill. szálfűvek, akkor megindulhat a gyomosodás. Vegyszerezésnek, felületésnek, több nitrogén kijuttatásának kell követni ezt, hogy visszaálljon az eredeti arculat. Hibás agrotechnika miatt jóval több ráfordítást igényel a gyeplételem.

A kora tavaszi fogasolás másik szerepe, hogy „kifésüli” a gyeplételet. Bár ennek a szerepe kisebb akkor, ha az előző évi gyeppgazdálkodási módszerünk helyes volt. Beiktattuk az őszi tisztogató kaszálást, betartottuk a szakaszok legeltetési rendjét, s így letaposott, megdöntött gyeplételem sem maradt nagymértékben a legelőn. A „kifésülés” célja, hogy megakadályozza a gyeplételet befűlledését, mely ismét utat nyithat a nem kívánt gyomosodásnak!

Tavaszi műtrágyázás

Kora tavasszal a legfontosabb szerepet, – a műtrágyák közül –, a N-hatóanyag játssza. A növekedéshez ez a hatóanyag kell a legjobban. A klasszikus műtrá-

gyázás esetén ősszel már kijuttattuk a foszfor és a kálium hatóanyagot. Beállítottuk a hatóanyag arányokat, melyek a következők N:P:K=1:0,38:0,45. A hatóanyag-tartalmak a különböző műtrágyákon is szerepelnek. Nem több, mint 120 kg/ha N-hatóanyag kijuttatása válhat indokolttá egy-egy területen, ami közel 480 kg/ha pétisót vagy 360 kg ammónium-nitrátot jelent. 50 kg hatóanyagnál (200 kg pétisónál vagy 150 kg ammónium-nitrátnál) kevesebbet gazdaságosság szempontjából nem éri meg géppel kiszórni. Ha nem gondoskodtunk az őszi kálium és foszfor-műtrágyázásról, akkor azt megtehetjük most is, de ez már sokkal költségesebb lesz, mintha ősszel szórtuk volna ki a szuperfoszfát, illetve sósavas-káliós műtrágyáinkat. Ezek lassan ható műtrágyák. Tavasszal már foszfor és kálium műtrágyákból a gyorsan, ill. gyorsabban lebomló gyártmányokat kell alkalmaznunk. Ezek viszont már jóval drágábbak!

A nitrogén kiszórásának az idejéről is eltérnek az állások. Általában véve a minél korábbi kijuttatást (március első dekádja) tartják a legjobbnak. A nitrogén akkor hat a növekedésre a legjobban, ha annak a lebomlása a gyeplételem fejlődésének megindulásával esik egy időpontra. Ezt hőösszegben 150-200 °C-ra teszik. Figyelembe kell vennünk a gyeplételem-állományát is. A nagy borításban tartalmazó nádképi csenkeszes húsmarha gyepeknél ez korábbra is tehető, hisz ennek a növényfajnak a legnagyobb a telepített gyepeinkben a hidegtűrő képessége. Sőt a nitrogén igénye is magasabb, mint más gyeplételem-fajoké, illetve csak akkor hozza a tőle elvárható nagy tömeget, borítást és növekedést, ha megkapja a maga „kis” nitrogén adagját.

Úde, illetve nedves fekvésű területeken a nagyobb csapadékmennyiség miatt a nitrogén műtrágya oldódása gyorsabb, így könnyebben hozzáférhetnek a gyeplételemek is. Ezeket a területeken, ha módunkban áll, akkor kijuttathatunk nagyobb (100-150 kg/ha) nitrogén hatóanyagot is, sőt kissé ké-

sőbbben is, mint a száraz fekvésen. A talaj-szerkezet is jelentősen befolyásolja a nitrogén áramlását a talajban. A nitrogén a laza szerkezetű talajokon mozog a leggyorsabban. Éves mennyiségben ezért a laza szerkezetű talajokon kell számolnunk a legnagyobb veszteség mellett a legnagyobb műtrágya dózissal is, ha el akarjuk érni ugyanazt a terméstopplettet. Itt is „belefér” a későbbi kiszórás időpont is (március 2. dekádja, esetleg vége).

Elmondhatjuk, hogy 1 kg nitrogén hatóanyag 100 kg zöldfű termés-többletet eredményez. Száraz fekvésen természetes gyepeinknél átlag 5 t/ha terméstopplettet érhetünk el (ehhez kell kalkulálnunk a műtrágya adagokat is), míg a telepített gyepeink esetén 10 t/ha terméstopplettel számolhatunk éves viszonylatban. 12-15 t/ha-os terméstopplettel csak akkor, ha a gyeppgazdálkodási szempontból vezérnövénynek tekintett növény a magyar rozsnok (*Bromus inermis*), illetve a nádképi csenkesz (*Festuca arundinacea*). Úde fekvésen már kissé változik a helyzet. Itt a természetes gyepek tápanyag utánpótlásával 10 t/ha zöldfű terméstopplettet érhetünk el. A telepített gyepeinknél ez plusz 15 t/ha. Öntözött gyepeknél 20 t/ha zöldfű terméstopplettel növelhetjük a bázistermést.

Tavaszi gyeptelepítés

A nyárvégi telepítéssel (augusztus 2. dekádjától szeptember végéig) szemben a tavaszi telepítés számunkra kevésbé kedvező. Az ekkor telepített gyeplételem jobban ki van téve az időjárás viszontagságainak. Öntözetlen körülmények között lesz-e elegendő csapadék az első két hónapban a telepített gyeplételem fejlődéséhez? Időben elő tudjuk-e készíteni a vetéshez a talajt? A „Bőjtű szelek” nem fogják-e megkritikálni a bokrosodási csomó kialakításakor a gyeplételet? A keléstől számított 5. 6. héten kezd el kialakulni a bokrosodási csomó a fűfajoknál. Ekkor a legérzékenyebbek. Könnyen kiszáradhatnak. A tavaszi telepítéskor a gyomosodás mértéke is na-

gyobb lesz. Gyeplételemeinknek nem lesz elegendő idejük, hogy a náluk gyorsabban fejlődő gyomokat elnyomják. Lehet, hogy be kell avatkoznunk egy idő előtti gyomirtó kaszálással is. A vegyszeres (kétszikúék elleni 2,4 D vagy MCPA hatóanyaggal történő) beavatkozást lehetőleg csak, ha már nagyon szükségessé válik, akkor alkalmazzuk! A gyenge és „szép lassan” erősödő gyeplételemeinket is visszavethetjük a fejlődésben, míg természetesen a pillangósokat ezzel ki is irtjuk!

Irányelvek a telepítéshez

A legelő 20% szálfűvet, 60% alfűvet 20% pillangóst tartalmazzon. (Kivétel, mely szálfű, de csökkentheti az alfűvek mennyiségét a magyar rozsnok és a nádképi csenkesz.). A kaszáló 60% szálfűvet 20% alfűvet 20% pillangóst tartalmazzon. Lovaknak szánt legelő-keverékbe lehetőleg ne kerüljön nádképi csenkesz! Tiszta-fajú telepítés nádképi csenkeszből csak húsmarhák részére javasolt! Az angol perje maximum 20%-ban szerepelhet keverékünkben és célszerű a magyar rozsnokot 40%-ig, a nádképi csenkeszt 20%-ig limitálni.

Száraz fekvésű területek gyeplételemeiként felvehetjük:

Szálfűvek: Csomós ebir, Magyar rozsnok, Nádképi csenkesz; Alfűvek: Vörös csenkesz; Pillangósok: Fehérhere, Szarvaskerep.

Úde fekvésű területek gyeplételemei lehetnek:

Szálfűvek: Réti csenkesz, Csomós ebir, Nádképi csenkesz; Alfűvek: Réti perje, Angolperje, Vörös csenkesz; Herrefélék: Fehérhere, Szarvaskerep.

Nedves fekvésű legelőkre:

Szálfűvek: Réti csenkesz, Réti komócsin, Nádképi csenkesz; Alfűvek: Taracos tippa, Óriás tippa, Réti perje; Herrefélék: Fehérhere.

Míg a tervezések közben el nem feledkezünk a legfontosabbról: a gyeptelepítésnek minél hamarabb meg kell történnie. Elmondhatjuk, hogy a vetési ideje egyezik a zabéval (március közepe, vége).

Benyovszky Béla